

ת"פ 71459/07/18 - מדינת ישראל נגד איתמר פרוקצ'ה

בית משפט השלום באשקלון

ת"פ 71459-07-18 מדינת ישראל נ' פרוקצ'ה

בפני
מאשימה
נגד
נאשם
החלטה

כבוד השופטת ענת חולתא
מדינת ישראל
איתמר פרוקצ'ה

1. בפניי בקשת הנאשם לפסיקת פיצויים לטובתו בסך 10,000 ₪ ושכר טרחה בסך 18,000 ₪ בתוספת מע"מ - בקשה לפי סעיף 80 (א) לחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: החוק).

רקע:

2. כנגד הנאשם הוגש ביום 31.7.18 כתב אישום (לאחר שהגיש בקשה להישפט), המייחס לו שתי עבירות של פגיעה בערכי טבע מוגנים.

על פי כתב האישום, הנאשם נכנס עם רכב שבבעלותו, על מנת לצלם ציפורים במקום. כתוצאה מהכניסה אל הנחל והתנועה בשטח, נגרמה הפסקת ריקוד ההזדווגות של זכר ציפור מסוג חוברה וכן ציפורים מסוג רץ המדבר ברחו.

נטען, כי הפרעה לריקוד ההזדווגות פוגעת ביכולתו של הזכר למשוך אליו נקבות ולהזדווג עמן בעונת החיזור, ובכך מצטמצמים הסיכויים של החוברה להעמיד צאצאים.

3. הנאשם כפר במיוחס לו בכתב האישום ונשמעו ראיות. במסגרת הכרעת הדין מיום 15.7.19 הוריתי על זיכוי הנאשם מחמת הספק.

בתמצית ייאמר, כי בתיק זה התקיימו 4 דיונים, בשלושה מתוכם הייתה התייצבות מטעם הנאשם.

ביום 11.2.19, התבקשה דחיה, בשל מצבה הרפואי של אשת הנאשם, שייצגה אותו.

ביום 4.3.19, הנאשם כפר במיוחס לו בכתב האישום ונתן מענה מפורט וכן נקבע מועד לשמיעת ראיות.

ביום 24.6.19 נשמעו ראיות הצדדים.

ביום 15.7.19 ניתנה הכרעת הדין.

4. ביום 5.8.19 הוגשה הבקשה שבפניי. להלן **תמצית טענות המבקש:**

א. במקרה זה לא היה יסוד להאשמת המבקש כלל, שכן בעת הגשת כתב האישום לא היו בפני

עמוד 1

המאשימה ראיות מספיקות, והדבר עולה גם מהכרעת הדין. לכל הפחות, היה על המאשימה לחזור בה מכתב האישום בתום פרשת התביעה ובכך להקטין את נזקי המבקש שנגרמו לו בכתיבת הסיכומים וכן בהתייצבות לדיון נוסף שנקבע למתן הכרעת הדין. ב"כ המבקש הפנתה לאסמכתאות לתמיכה בטענותיה.

ב. המבקש זכאי לפיצוי גם מכח העילה הנוספת שכן קיימות "נסיבות אחרות המצדיקות זאת". במקרה זה נחוצה הרתעת המאשימה מפני פגיעה באזרחים טובים ותמימים ומניעת הפגיעה באמון הציבור במערכות אכיפת החוק ובבתי המשפט. נטען, כי אזרחים רבים מעדיפים לשלם את הקנס, גם כשהם מאמינים בחפותם, וחשים חוסר אונים ותסכול נוכח עיוות הדין וחוסר הצדק שנגרמו להם, ונמנעים מניהול הליכים משפטיים הגוזלים זמן ומשאבים כספיים לא מבוטלים. ב"כ המבקש הפנתה לאסמכתאות לתמיכה בטענותיה.

ג. נטען, כי למבקש נגרם נזק, נגזל ממנו זמן רב ויקר, מעצם הליכי החקירה והמשפט, נגרמה לו עוגמת נפש והוסבו לו ולזוגתו נזקים כלכליים.

ד. נטען, כי אמנם המבקש לא שילם לאשתו, עורכת דין במקצועה שייצגה אותו בהליך, שכר טרחת עורך דין, אך על בית המשפט להתחשב בשכר אותו היתה גובה באת כוחו לולי היה מדובר בבעלה. מדובר בסכום מינימלי של ₪ 18,000 בתוספת מע"מ כחוק. לחלופין, זמנה של באת כח הנאשם היה מנוצל בטיפול בתיקים אחרים בתשלום. מכאן העתירה לפסוק פיצוי בסך ₪ 10,000 ושכר טרחה לבאת כוח בסך ₪ 18,000 בתוספת מע"מ כחוק.

5. המאשימה הגיבה לבקשה ביום 20.10.19. להלן תמצית טענות המשיבה:

א. מדובר בזיכוי מחמת הספק, כאשר הספק התברר כתוצאה מניהול המשפט ועל כן לא מתקיימת העילה הראשונה לפיה לא היה יסוד להאשמה. עילה זו נבחנת בעת הגשת כתב האישום ולא בדיעבד על פי מבחן "התובע הסביר" המתקיים במקרה זה. ב"כ המשיבה מפנה לאסמכתאות לתמיכה בעמדתו.

ב. אשר לעילה השניה עניינו של המבקש לא עומד בקריטריונים שנקבעו בפסיקה.

במקרה זה, העונש הצפוי לנאשם בגין העבירות שיוחסו לו הורשע בהן, הוא קנס והתחייבות. במסגרת משא ומתן מקדים הוצע לנאשם אף עונש קל יותר על מנת לסיים את ההליך בצורה היעילה ביותר וללא סטיגמה פלילית.

משפטו של הנאשם התנהל בקצב סביר ומרביתו התנהל בישיבה אחת. דחיות ניתנו לבקשת ב"כ הנאשם.

לאחר תלונת האזרחים במקום, זומן הנאשם לחקירה, הצהיר שאינו מתכוון להתייצב ורק בהמשך התעשת. בסוף החקירה הוחלט לתת לו קנס ברירת משפט. גם במהלך הדיונים נערכו מגעים שונים עם ב"כ המבקש ועניינו הובא גם בפני גורם משפטי ברשות, אלא שחומר הראיות שהיה מוכר למאשימה עובר לשמיעת ההוכחות, לא תמך באופן מלא בטענות המבקש ורק בתום המשפט כולו בית המשפט מצא כי קיים ספק.

גם לאור הביקורת בהכרעת הדין, בית המשפט לא מצא דופי בעדויות עדי התביעה ובפרטי עדותם.

ב"כ המשיבה הפנה לאסמכתאות לתמיכה בעמדתו.

ג. יש להימנע מהרתעת יתר של המאשימה ושל רשויות האכיפה.

עמוד 2

ד. במקרה זה לא שולם שכר טרחה בפועל.

6. **ב"כ הנאשם השיבה** לתגובת המאשימה ביום 5.11.19. בעיקר נטען, כי במקרה זה לא ניתן היה אלא לזכות את הנאשם מחמת הספק שכן לא ניתן היה להוכיח כלל מה גרם בפועל להפסקת ריקוד החברה. קושי זה היה קיים בתיק עוד בטרם הגשת כתב האישום.

אין לזקוף לחובת הנאשם את סירובו להודות בדבר שלא עשה ולא התכוון לעשות, והודאת הנאשם במיוחד לו היתה גוררת סטיגמה פלילית, שלא כפי שנטען. נטען, כי עמדת המאשימה מלמדת על הצורך בהרתעתה מפני מתן דוחו"ת והגשת כתבי אישום ללא בסיס ראיתי מספק.

דין והכרעה:

7. לאחר שעיינתי בטענות ב"כ הצדדים ובאסמכתאות הרלוונטיות החלטתי היא, שיש לדחות בקשה זו. להלן נימוקי.

8. סעיף 80(א) לחוק קובע:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, **רשאי** הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 בסכום שייראה לבית המשפט..."

9. במקרה זה, המבקש זוכה לאחר שנקבע, כי נותר **ספק עובדתי** בשאלת קיומו של קשר סיבתי בין התנהגות המבקש ובין התוצאה של הפרעה לזכר החברה בריקוד החיזור.

בהכרעת הדין נקבע (פסקה 74): "העד גורן, הגם שהעריך בעת שנכח במקום, כי קיים קשר בין הגעת הנאשם למקום ברכבו ובין הפסקת הריקוד, לא יכול היה לשלול את האפשרות כי גורם אחר שלא הבחין בו הוא שגרם להפסקת ריקוד החיזור";

כמו כן נקבע בהכרעת הדין (פסקה 75), כי לא נסתרה **עדות** הנאשם, שקבוצות המטיילים במקום, לרבות הקבוצות שהובילו העדים עצמם, גרמו להפרעה רבה ממנו.

10. במישור הנפשי נקבע, כי הוכחה מודעות הנאשם להתקיימות הנסיבה של קיום ערכי טבע מוגנים במקום. אך נקבע, כי קיים **ספק בנוגע לצפיית אפשרות ההפרעה לערכי הטבע**, לאחר שהתרשמתי מעדות הנאשם "כי הקדיש מחשבה לעניין ופעל במקרה זה כמיטב הבנתו ועל פי מיטב ניסיונו שלא להפריע לציפורים" (פסקה 82); כן נקבע, כי לא נשללה עדות הנאשם, לפיה נהג בנהיגה איטית וזהירה (פסקה 84 ואילך).

בעניין זה הוער בהכרעת הדין, כי לאור נוסח העבירה ובהיעדר איסור מפורש בדין על התנהגות ספציפית יש לבחון האם התנהגות הנאשם "**עשויה להיחשב כהתנהגות סבירה על ידי האדם הסביר**" (ולא דווקא על ידי המומחה לדבר או איש המקצוע, מקום בו אין נדרשים מומחיות או היתר על פי הדין) (פסקה 86).

11. טענות משפטיות מטעם הנאשם ובפרט טענה בדבר נחיצותה של חוות דעת מומחה נדחתה.

12. נוכח האמור לעיל, לא ניתן לקבוע במקרה זה כי לא היה יסוד להאשמת הנאשם. במועד הגשת כתב האישום, עמדו בפני המאשימה הודעת העד מירב (נ/2) בה ייחס לנאשם התנהגות **מכוונת** של רדיפה אחרי ציפורים והתעלמות מכוונת מצד הנאשם כלפיו; כן עמדה הודעתו של העד מידד (שלא הוגשה כראיה, וסביר שאם היתה תומכת בטענות המבקש במסגרת בקשה זו מצרפן לבקשה, שכן המבחן המשפטי הוא הראיות שעמדו בפני המאשימה **עובר להגשת כתב האישום**). מעדותו הראשית של עד זה עלה, כי הוא עצמו סבור **שהיה קשר ברור** בין התנהגות זכר החברה להתנהגות הנאשם.

הקשיים שיצרו את הספק כפי שנקבע בהכרעת הדין, התעוררו באופן ברור במהלך החקירה הנגדית של העדים.

13. בעניין זה אפנה גם לעדות העד צברי, בעמוד 6 לפרוטוקול, שם צוטט נוסח האזהרה לנאשם. העד השיב, כי האזהרה **כנוסחה** התבססה על הודעות העדים, ולא הוטח בעד אחרת אף לא הוצגו לו בחקירה הנגדית מסמכים הסותרים את דבריו.

14. הנה כי כן, צודק ב"כ המאשימה בתגובתו, כי אותן פירוטות שביסוד הזיכוי נתגלו במהלך המשפט ואין מדובר במצב שבו מלכתחילה לא היה סיכוי סביר להרשעה. בעת הגשת כתב האישום הערכת המאשימה כי קיימות ראיות לכאורה להתנהגות גסה ומכוונת מצדו של הנאשם, שהתעלם במועד מהשפעות התנהגותו בשטח וגרם לפגיעה בערכי הטבע המוגנים, היתה הערכה סבירה.

15. גם בהינתן האמור בסיפא להכרעת הדין, וההתרשמות כי המאשימה צריכה היתה לבחון שאלות של גבולות החוק והסמכות אל מול זכויות הפרט לפעול במרחב ציבורי בלתי מוסדר, הרי מדובר בסופו של דבר באיזונים נורמטיביים נוכח לשון חוק רחבה ונתונה לפרשנות ואין בעצם תפיסתה הנורמטיבית המרחיבה של המאשימה, גם אם נקבע כי במקרה קונקרטי זה אין בה להוביל להרשעה, כדי לקבוע שלא היה מלכתחילה יסוד להאשמה.

ויובהר, גם הצורך בהערה זו התבהר והתחדד נוכח ההתרשמות מעדי המאשימה בעת עדותם ותוכן דבריהם, כפי שנקבע גם בהכרעת הדין.

16. בנוסף, וכפי שפורט לעיל מתוך הכרעת הדין, הספקות שנקבעו בהכרעת הדין נבעו בחלקם גם מניתוח עדות הנאשם והתרשמות מתשובותיו ובעיקר בכל הנוגע ליסוד הנפשי. מדובר במסקנות שהן פועל יוצא של התרשמות בלתי אמצעית מהעד על דוכן העדים והשוואתה, במארג הראיות הכולל, להתרשמות הבלתי אמצעית מעדי המאשימה.

17. בהקשר זה יוזכר עוד, כי ראיות תומכות שהנאשם טען כבר במעמד חקירתו שקיימות בידו

(צילומי "רץ המדבר" שצילם ביום האירוע) לא הוגשו על ידו לתיק החקירה ולמעשה לא הוגשו גם בדרך המקובלת במהלך שמיעת הראיות בתיק. הצילומים הוגשו באופן חריג וברשות בית המשפט שלא על פי סדר הדין המקובל, וצורפו לסיכומי הנאשם. התנהלות זו גם הובילה לצורך בקבלת התייחסות נוספת בכתב מצד המאשימה.

18. לאור זאת, הטענה כי לא היה במקרה זה יסוד להאשמת הנאשם נדחית.

19. בחנתי את הבקשה בנוגע לעילת הסל שעניינה "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", בשים לב למבחני העזר שנקבעו בפסיקה.

בהלכת פלוני (ע"פ 1442/12 פלוני נ' מדינת ישראל, מיום 26/2/13, פורסם בנבו), נקבע (פסקה 6 לפסק הדין של כב' הש' עמית; ההדגשות הוספו):

"ענייננו מתמקד אפוא בחלופה השניה של 'נסיבות אחרות המצדיקות זאת', שהיא כרקמה הפתוחה שבית המשפט רשאי ליצוק לה תוכן ממקרה למקרה **תוך הפעלת שיקולים פרטניים של צדק וחמלה ושיקולים כלליים של מדיניות משפטית.** למרות עמימותה של חלופה זו, הפסיקה נתנה בה סימנים, ובעניין דבש, נקבעו שלוש קטגוריות של נסיבות להכוונת שיקול הדעת של בית המשפט: הליכי המשפט עצמם; אופי וטיב הזיכוי; נסיבות אישיות של הנאשם החיצוניות למשפט. לצד קטגוריות אלו התפתחו בפסיקה מבחני-משנה, כגון התנהגות המשטרה והתביעה (באופן זדוני או רשלני); התנהגות הנאשם בחקירתו או במהלך המשפט (כגון נאשם ששיקר או שמר על זכות השתיקה); סוג העבירה והעונש לו הנאשם היה צפוי אלמלא זיכוי."

בהלכת בוגנים (ע"פ 5097-10 פ"פ 10-5097, פורסם בנבו פס"ד מיום 15.1.13) נקבע (פסקאות 19-20, ההדגשות הוספו):

"כאן יש לקחת בחשבון, מחד גיסא, את הנזקים האישיים שנגרמו למבקש והיקפם, ובכלל זה - בין היתר, את מידתיות הפגיעה בזכויותיו החוקתיות. שיקול זה מדגיש את העובדה כי **פסיקת פיצוי והחזר הוצאות מהווה, במקרים הראויים, גם מעין אמצעי לפיקוח ולבקרה על התביעה ויש בה כדי לשפר ולאזן את מעמדו של היחיד כלפי המדינה** (ענין דבש, בעמ' 101). מאידך גיסא, יש להתחשב - בעת השימוש בעילה זו - בשיקולים הציבוריים הנוגעים בצורך **שלא להביא להרתעת-יתר של התביעה מלהעמיד אדם לדין מקום שנאספו ראיות מספיקות להגשת כתב אישום...**" עוד נקבע שם: "נקודת המוצא מתמקדת איפוא **בהקשר 'לעוול' שנגרם לנאשם** שזוכה ובתוך כך יש להביא בחשבון גם את התנהלותו ביחס להליך וכן שיקולים אחרים שעניינם באופן טיפולן של המשטרה ושל התביעה במכלול."

20. לא מצאתי כי מתקיימים במקרה זה נימוקים מיוחדים של "צדק וחמלה".

יש לזכור, כי מדובר בסופו של יום בעבירה של ברירת קנס שבבסיסה אף אינה טומנת בחובה סכנה של הכתמה עמוד 5

בסטיגמה של הרשעה פלילית. גם לאחר ניהול ההליך, ולו הורשע הנאשם בדין, העונש המקסימאלי לו היה צפוי הנאשם היה קנס כספי וחתימה על התחייבות עתידית להימנע מעבירה.

בעבירות מעין אלה, ההלכה הנוהגת היא, כי אם אין מדובר ב"זיכוי המושתת על קביעה פוזיטיבית" שהנאשם לא עבר עבירה לא קמה זכאות לפיצוי. ראו והשוו: ע"פ 1382/00 **בן ארויה נ' מ"י** פ"ד נו(4) 719, 714.

במקרה זה, הנאשם לא נעצר ולא שהה בתנאים מגבילים, פרנסתו וחירותו לא נפגעו כתוצאה מניהול ההליך. בעניין זה יש להזכיר ההלכה הנוהגת, כי קיימים נזקים הנגרמים **מעצם טיבם של החקירה וניהול המשפט** ומקום בו "אין נזקים כלכליים אישיים או אחרים **חריגים**, שיצדיקו מתן פיצויים ושאינם משותפים לכלל ההליכים המסתיימים בזיכוי" יש לדחות את הבקשה (ע"פ 5205-04 **גואטה נ' מ"י**, פורסם בנבו 3.7.07).

21. בנוסף לשאלת אופי וטיב הזיכוי אליה התייחסתי לעיל, לא מצאתי גם כי הליכי המשפט עצמם במקרה זה מצדיקים פסיקת פיצוי לנאשם:

במועד הראשון שנקבע לדיון בתיק בתאריך 11.2.19 הנאשם וב"כ לא התייצבו והוגשה בקשה דחופה לדחיית מועד הדיון בבוקרו של הדיון, אשר נדונה בפרוטוקול.

ביום 4.3.19 נמסר מענה מפורט לכתב האישום והתיק נקבע להוכחות. במועד זה נמסר, כי מטעם הנאשם יעיד עד הגנה נוסף (שבסופו של דבר לא התייצב).

ביום 24.6.20 נשמעו כל העדים והמאשימה אף סיכמה בעל פה. **לבקשת ב"כ הנאשם** לא נשמעו סיכומי הנאשם במועד זה והותרה הגשת סיכומים בכתב בהמשך.

כמו כן, כמפורט לעיל, לפני משורת הדין ותוך סטייה מסדרי הדין הרגילים הותרה הגשת ראיות מטעם הנאשם בשלב סיכומי הנאשם, דבר שחייב גם מתן אפשרות התייחסות בכתב למאשימה. כן יוזכר, כי מדובר בראיות שהנאשם הזכיר כבר בעת חקירתו ואף הבטיח להגישן לתיק החקירה. אין איפוא הצדקה אמיתית לשיהוי בהתנהלות ולא ניתן לומר כי מדובר בראיה שדבר קיומה או שהצורך בה נתגלה לנאשם באיחור.

יובהר, כי מדובר בצילומים התומכים בעדות הנאשם לגבי מטרת הגעתו למקום וכן תומכים בעדותו, כי התנהלותו בשטח ביום האירוע לא הפריעה לציפורים, או לפחות כך חשב באופן סביר, שכן מטרתו הושגה והוא אכן הצליח לצלם את הציפור הנדירה רץ המדבר. מבחינה זו, הגשת הראיה אכן היתה בעלת טעם ורלוונטית להגנת הנאשם ולכן בית המשפט התיר את הגשתה כאמור. ואולם, בבוא הנאשם לדרוש פיצוי לאחר זיכוי עליו לקחת בחשבון שגם התנהלותו הוא תיבחן בקפידה.

22. לא מצאתי כי יש צורך במקרה זה בהטלת פיצויים ככלי מכוון התנהגות או מרתיע כלפי המאשימה.

לעניין זה יוזכר, כי העדים המרכזיים שנכחו באירוע אינם נציגי המאשימה או עובדיה אלא אזרחים, ולא מדובר במי שפעלו במסגרת תפקידם אצל המאשימה. גם אם נחוצה במקרה זה הכוונת התנהגותם של עדים אלה, לעתיד לבוא, הרי שהטלת הוצאות על המאשימה אינה אמצעי מתאים לכך.

ואולם במקרה זה אפנה לממצאים בהכרעת הדין לגבי כוונותיהם החיוביות בבסיסן של העדים (פסקאות 92, 94) והטעות המשפטית שלקה בה העד מירב - טעות שהתבררה והתבהרה במלואה רק בהמשך לעדותו במשפט (פסקה 96).

עוד יצוין בהקשר זה, כי במסגרת הכרעת הדין לא נשללה האפשרות כי הנאשם פעל במקרה זה מתוך רשלנות (שאינ די בה על מנת להרשיעו).

כמו כן הוער בהכרעת הדין, על סמך ההתרשמות הבלתי אמצעית מהנאשם, עמדותיו והתנהלותו וכן על סמך עדות החוקר בנוגע להתנהלותו בשלב החקירה. המדובר בהערות עדינות ובלתי מפורטות, שלא מצאתי מקום או נחיצות להעמיק בהן בהכרעת הדין. זאת, מאחר שאין מדובר בעניינים שהשליכו על שאלת האשמה ועל מנת להימנע מהלבנת פני הנאשם או פגיעה בכבודו כשהדבר איננו נחוץ לצורך ההכרעה בשאלת האחריות. עניינים אלה, בבוא הנאשם לדרוש פיצוי לאחר שזוכה מחמת הספק וטוען לניקיון כפיו, הופכים רלוונטיים בבחינת הבקשה. לעניין זה אפנה להערות העדינות שבפסקאות 85 ו-95 להכרעת הדין **ודי בכך**.

בהקשר זה גם יובהר, כי ההערה למאשימה אליה מפנה ב"כ הנאשם בפסקה 97 להכרעת הדין בנוגע לצורך בהטמעת גבולות החוק והסמכות, אכן נכתבה במידה מסוימת של ביקורת שנחיצותה התבהרה במהלך המשפט. בנוסף לדברים שנכתבו לעיל אבהיר, כי לא בכדי הודגש בהערה, כי הטמעה זו נחוצה ביחס **לכלל העוסקים בתחום**, וצלמים חובבים ושוחרי טבע "עצמאים" דוגמת הנאשם בכלל זאת (נושא שאף נדון במהלך המשפט).

23. אשר על כן הבקשה לפיצוי בעילה של "**נסיבות אחרות המצדיקות כן**" נדחית.

סוף דבר

24. נוכח כל האמור לעיל, מאחר שלא מצאתי כי מקרה זה מתאים על פי מכלול נסיבותיו לפיצוי לפי סעיף 80 לחוק העונשין, לא מצאתי צורך להידרש לשאלת הזכות לפיצוי בגין הוצאות משפט מקום בו לא הוצאה ההוצאה בפועל, ואם קיימת, אופן חישובה.

25. הבקשה נדחית.

26. המזכירות תמציא ההחלטה לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, ט"ז אייר תש"פ, 10 מאי 2020, בהעדר הצדדים.